

KRONIK

Kender dit barn til Børnekonventionen?

Den 20. november er den Internationale Dag for Børns Rettigheder. Der fejres FNs Børnekonvention, som blev proklameret i 1989. Et år senere ratificerede Sverige den som et af de første lande i verden. 1991 fulgte Danmark efter. Artikel 42 forpligter deltagerstaterne sig til at formidle konventionens indhold. Kendskabet blandt børn er dog fortsat begrænset.

FNs konvention om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen) sætter fokus på en række særlige rettigheder til børn og definerer børnenes behov for omsorg og beskyttelse. Derudover forpligter den deltagerstaterne til at gøre konventionens indhold kendt for voksne og børn (Artikel 42). Kendskabet til børnenes rettigheder er dog stadigvæk begrænset blandt børnene selv. En dansk undersøgelse fra 2015 viste, at kun 10 % af elever fra 8. klasse har et "højt" kendskab til børnenes rettigheder, mens 50 % selv vurderer det som "lavt" (Børnerådet 2016).

Undervisning i børnerettigheder

I Danmark er det lovpligtigt at undervise i FNs menneskerettigheder i de ældre klasser, hvorimod Børnekonventionen ikke står på skoleskemaet. En bedre formidling i skolen kunne være med til at styrke børnenes kendskab til børnerettigheder- og dermed også børnenes trivsel. Det har resultaterne fra UNICEF Rettighedsskoler vist.

I en UNICEF Rettighedsskole er undervisningen og samværet i skolen baseret på Børnekonventionens værdier. De første rettighedsskoler blev oprettet af UNICEF i Canada og Storbritannien i 2006. Som den første skole har Langelinieskolen på Østerbro i Danmark siden 2014, inkluderet principperne fra Børnekonventionen i elevernes skolehverdag. Efter et år var elevernes kendskab til børnenes rettigheder markant bedre end det billede, som undersøgelsen fra 2015 viste for resten af landet. I dag findes der syv certificerede Rettighedsskoler i Danmark (UNICEF.dk).

Også i Sverige er det frivilligt at arbejde med Børnekonventionen i undervisningen, mens menneskerettigheder nævnes i læreplaner. Der findes dog daginstitutioner, som formidler konventionens grundprincipper til små børn, og erfaringerne herfra er positive. Børnene lærer, at de har rettigheder og at disse skal respekteres af de voksne. Som et eksempel berettes i det følgende om "Bråbygdens Föräldrakooperativ Förskola och Fritidshem".

Bråbygden er et område i Oskarshamn kommune i Småland. Området omfatter 14 landsbyer og ligger i Sveriges største sammenhængende kulturlandskab. Førskolen, som "Bråbygdens Föräldrakooperativ Förskola och Fritidshem" betegnes efterfølgende, har plads til 20 børn i alderen 1-6 år. Fra 3-års alderen tilbydes 15 timers "almen førskole" både til børn, som i

forvejen er i daginstitution, og dem, der bliver passet hjemme. Sidst nævnte har lov til at komme 15 timer om ugen for at modtage førskoleundervisningen. Om eftermiddagen kommer der desuden nogle ældre fritidsbørn.

Børnekonventionen i førskolen

Lederen Monika Andersson forklarer, at førskolen i efteråret 2015 valgte at inddrage Børnekonventionen i førskolens pædagogiske arbejdsplan. Børnene skulle få kendskab til Børnekonventionen, dens indhold og hvorfor den findes. Formidlingen blev tilpasset børnenes alderstrin.

Med udgangspunkt i spørgsmålet om, hvad et barn har brug for, blev der sammen med børnene tegnet en mindmap med billeder af børn med forskellig etnisk oprindelse, hudfarve og handicap. På baggrund af denne mindmap har børnene defineret, hvilke grundlæggende behov alle børn har, f.eks. mad, vand, et sted at bo og hjælp ved sygdom.

Efterfølgende blev den samme opgave løst med husdyr. Herved fik børnene øje på ligheder mellem deres egne og dyrenes behov. Børnene kom frem til, at der må være nogen, der tager sig af deres behov og som kan hjælpe, når der er brug for det. For dyr kunne det være en dyreplejer og for børn en voksen (mor, far, slægtning). Efter denne øvelse fik børnene forklaret, at der findes en aftale, som definerer børnenes rettigheder: Børnekonventionen.

Alt efter alderen har hver gruppe arbejdet videre med emnet. De ældste (5-6 år), har blandt andet omsat Børnekonventionens indhold dramaturgisk. De har spillet deres teaterstykker for de andre to grupper i førskolen. Mellemgruppen (3-4 år) har arbejdet med de let tilgængelige artikler i Børnekonventionen. Børnene kunne vælge en artikel og lave en tegning om den. De har også arbejdet med en bogserie til emnet. For de yngste (1-3 år) begrænsede arbejdet sig til Børnekonventionens generelle værdigrundlag. Pædagogerne vurderede, at emnet er svært at forstå for de yngste børn.

Det var tydeligt, at børnene var blevet bevidst om, at der findes en Børnekonvention og at de har forstået konventionens intentioner. For eksempel lærte de om deres ret til at sige nej, som at takke nej til et kram, og at blive respekteret for det. I hverdagsituation kunne de finde på at sige "det står i Børnekonventionen".

Demokratiforståelse

Det frivillige arbejde med Børnekonventionen fortsætter kontinuerligt fra de yngste grupper op til de ældste børn i førskolen. Undervisningen i førskolen følger ellers den officielle læreplan i det svenske *skoleverk* (Lpfö-98). I læreplanen findes der en forankring i demokratiske værdier og en formidling af menneskehedsrettigheder – omend ingen direkte henvisning til børnekonventionen.

Den første sætning i læreplanen er følgende: "Førskolen hviler på demokratiets grund." (Läroplan för förskolan, reviderad 2016). Der forklares, at førskolens opgave er at bidrage til at

børnene får respekt for "de menneskerettigheder og de grundlæggende demokratiske værdier, som det svenske samfund hviler på". Ligesom førskolen skal fremme børnenes livslange lyst til at lære.

Til de grundlæggende værdier tæller jf. læreplanen, at menneskets værdighed er ukrænkelig og at alle mennesker er lige meget værd. Desuden nævnes individets frihed og integritet, ligestillingen mellem køn, solidaritet med svage og udsatte samt respekten for det fælles miljø.

Med andre ord, grundlaget og værdien for læringen, i den svenske førskole, er det demokratiske samfund med borgernes rettigheder og pligter. Førskolen skal skabe en basis for, at børn kan udvikle sig til en generation af borgere, som aktivt deltager i samfundslivet. Der diskuteres ikke tågede begreber som "svenske værdier" eller en politisk defineret kulturkanon, men der fremhæves simpelthen det, som det svenske samfund bygger på: demokrati og menneskerettigheder.

Det er derfor ikke forundeligt, at nogle daginstitutioner allerede med de yngste børn arbejder med Børnekonventionens værdigrundlag. For selvom menneskerettigheder gælder for både børn og voksne, så har børn en række særlige rettigheder og behov, som de brude få kendskab til. Men så længe Børnekonventionen ikke står i læreplanen, afhænger formidlingen meget af pædagogernes engagement og initiativer.

FN vedtog konventionen om Barnets Rettigheder den 20. november 1989. Den trådte i kraft den 2. september 1990 efter ratificeringen af 20 lande, heriblandt Sverige. Danmark ratificerede Børnekonventionen i 1991. Danmark og Sverige har som de eneste lande i Norden endnu ikke gjort konventionen til national lov. Sveriges regering har dog sat sig det mål, at Børnekonventionen skal blive lov i 2018.

Eva Ritter, Ph.D. og leder af NISS - Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig har været på studietur i Bråbygden. Rejsen blev støttet af 5. maj Fonden.

Kronikken blev offentliggjort i Flensborg Avis den 21.11.2017

Kilder:

www.unicef.dk

Monika Andersson, pers. kommunikation;

www.boerneraadet.dk/nyheder/nyheder-2016/hver-anden-ung-kender-ikke-sine-rettigheder

www.altinget.dk/artikel/efter-25-aar-boern-kender-stadig-ikke-deres-rettigheder

www.skoleverket.se: Läroplan för förskolan Lpfö 98, Reviderad 2016